
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

ארמית גלילית - 25857

תאריך עדכון אחרון 25-12-2013

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: הלשון העברית ולשונות היהודים

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): סטבן פסברג

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: fassberg@huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: 9:30 - 10:30 יומצ ג'

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

הצגת עיקרי הניב הארמית של הארמית גלילית לאור ניבי הארמית האחרים מארץ ישראל בתקופת הארמית המאוחרת. קריאת טקסטים נבחרים מכל רובדי הארמית הגלילית ומכל סוגותיה

מטרות הקורס:

לשחזר את הדקדוק המקורי של ארמית גלילית על סמך אבות טקסטים; לזהות ולנתח טקסטים בארמית גלילית ולהבחין בין אבות טקסטים לבין כתבי יד שלשונם שונתה על ידי מעתיקים.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

להבחין בין הארמית הגלילית לבין ניבים אחרים של הארמית בארץ ישראל.

דרישות נוכחות (%) :

100

שיטת ההוראה בקורס: הרצאות וניתוח שבועי בכיתה של קטעים נבחרים

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

1. דקדוק, 2. קטעי תרגום מהגניזה בקהיר, 3. בראשית רבה, 4. תלמוד ירושלמי, 5. שירים וקינות

חומר חובה לקריאה:

הטקסטים לקריאה נלקחים מן:

P. Kahle, *Masoreten des Westens*, II. Stuttgart 1930.

E.Y. Kutscher, "Jewish Palestinian Aramaic," I/1:56-70, in F. Rosenthal, ed., *An Aramaic Handbook*. Wiesbaden 1967.

מ' קליין, תרגום ירושלמי לתורה על פי כתבי-יד מגניזות קאהיר. סינסינטי תשמ"ו.

י' יהלום ומ' סוקולוף, שירת בני מערבא: שירים ארמיים של יהודי ארץ-ישראל בתקופה הביזנטית. ירושלים תשנ"ט.

J.A. Fitzmyer & D.J. Harrington, *A Manual of Palestinian Aramaic Texts*. Rome 1978.

ש' היימנס, "תורת הצורות של הארמית שבתלמוד הירושלמי על פי קטעי גניזה." עבודת גמר, אוניברסיטת תל-אביב תשס"ה.

ג' לונד, "תיאור התחביר של החלקים הלא מתורגמים על פי קודכס ניאופיטי א". עבודת גמר, האוניברסיטה העברית בירושלים תשמ"א.

ק' לויאס, דקדוק הארמית הגלילית לשפת התלמוד הירושלמי והמדרשים. ניו-יורק תשמ"ו.

E.M. Cook, "Rewriting the Bible: The Text and Language of the Pseudo-Jonathan Targum." Ph.D. thesis, University of California at Los Angeles 1986.

G. Dalman, *Grammatik des judisch-palästinischen Aramäisch nach den Idiomen des palästinischen Talmud, des Onkelostargum und Prophetentargum und der jerusalemischen Targume.*2 Leipzig 1905.

S.E. Fassberg, *A Grammar of the Palestinian Targum Fragments from the Cairo Genizah.* Atlanta, Georgia 1990.

D.M. Golomb, *A Grammar of Targum Neofiti.* Atlanta, Georgia 1985.

B.B. Levy, "The Language of Neophyti 1: A Descriptive and Comparative Grammar of the Palestinian Targum." Ph.D. thesis, New York University 1974.

J.T. Marshall, *Manual of the Aramaic Language of the Palestinian Talmud: Grammar, Vocalized Text, Translation and Vocabulary.* Leyden 1929.

H. Odeberg, *The Aramaic Portions of Bereshit Rabba with Grammar of Galilaeen Aramaic, I: Text with Transcription; II: Short Grammar of Galilaeen Aramaic.* Leipzig/Lund 1939.

W. Stevenson, *Grammar of Palestinian Jewish Aramaic.*2 Oxford 1966.

מילונים

G. Dalman, *Aramäisch-Neuhebräisch Handwörterbuch zu Targum, Talmud und Midrasch.*2 Göttingen 1938.

M. Jastrow, *A Dictionary of the Targumim, the Talmud Babli and Yerushalmi, and the Midrashic Literature.* New York 1950.

J. Levy, *Chaldäisches Wörterbuch über die Targumim.* Leipzig 1867-1868.

J. Levy, *Neuhebräisches und chaldäisches Wörterbuch über die Talmudim und Midraschim.*2 Leipzig 1924.

M. Sokoloff, *A Dictionary of Jewish Palestinian Aramaic of the Byzantine Period.*2

מחקרים

ז' בן-חיים, "האומנם נסתר במקום מדבר?", ספר אברהם אבן-שושן, 93-98. ערך ז' בן-חיים ואחרים. ירושלים תשמ"ה (Z. Ayyim-Ben; eq& "die durch Person ersten der Verdrängung", *Studia semitica necnon Iranica: Rudolpho Macuch septuagenario ab amicis et discipulis dedicata, 1-9. M. Macuch et al., eds. Wiesbaden 1989*)

ר' ויס, התרגום הארמי לספר איוב. תל-אביב תשל"ט.

א' טל, "רבדים בארמית היהודית של ארץ-ישראל: הנו"ן המוספת כאמת מידה", לשוננו מג (תשל"ט) 184-165.

____, "בירורים בארמית של ארץ-ישראל: כינוי הרמז", לשוננו מד (תש"ם) 65-43.

____, "המקור לצורתיו ברובדי הארמית היהודית בארץ-ישראל", מחקרי לשון מוגשים לזאב בן-חיים בהגיעו לשיבה, 218-201. ערך מ' בר-אשר ואחרים. ירושלים תשמ"ג.

י' יהלום, "סופיות הפועל בארמית של יהודי ארץ-ישראל", מחקרי עֵבֶר וְעֵבֶב מוגשים להיושע בלאו על ידי חבריו וותלמידיו במלאת לו שבעים, 340-331. עורך ח' בן-שמאי. ירושלים/תל אביב תשנ"ג.

מ' סוקולוף, "המשקל 'מקטולי' בארמית המערבית הבינונית", ערכי המילון החדש לספרות חז"ל ב', 84-74. בעריכת מ"צ קדרי. רמת-גן תשל"ד.

ש' פסברג, "עיונים בארמית של שרידי התרגום הארץ-ישראלי לאור חומר משווה", דברי הקונגרס העולמי התשיעי למדעי היהדות (ירושלים תשמ"ו), חטיבה ד, כרך ראשון, עמ' 22-17.

____, "עוללות בארמית המערבית", מחקרים בלשון ב-ג (תשמ"ז) 206-199.

____, "המשקל 'מקטוי' בארמית התרגומים של ארץ-ישראל", מחקרים בעברית ובלשונות היהודים המוגשים לשלמה מורג, 161-151. בעריכת מ' בר-אשר. ירושלים תשנ"ו.

____, "תרגום המלה 'מים' בתרגום המיוחס ליונתן", מסורות ט-יא (תשנ"ז), עמ' 494-483.

ש"י פרידמן, "אנא מן יומוי eq& אנא מן יומיי ('מימיי'): לתצורת הכינוי החבור בארמית הגלילית", מחקרים בלשון ב-ג (תשמ"ז) 215-207.

ש"א קאופמן, "התרגום המיוחס ליונתן והארמית היהודית הספרותית המאוחרת", עיוני מקרא ופרשנות כרך ג': ספר זיכרון למשה גושן-גוטשטיין, 382-363. בעריכת מ' בר-אשר ואחרים. רמת גן תשנ"ג.

י' קוטשר, "מחקרים בארמית גלילית", תרביץ כא (תש"י), 205-192, כב (תשי"א) 63-53, כג (תשי"ב) ירושלים. ואחרים חיים-בן ז' בעריכת רכו-קסט, ובארמית בעברית מחקרים, קוטשר י' 60-36 [eq& תשל"ז.

ש' שרביט, "עדויות לחילופי פעאי-פעוי בעברית", לשוננו נג (תשמ"ט) 54-59.

A. Díez-Macho, "L'usage de la troisième personne au lieu de la première dans le Targum," *Mélanges Dominique Barthélemy*, 62-85. P. Casetti et al. eds. Fribourg/Göttingen 1981.

S.E. Fassberg, "Determined Forms of the Cardinal Number 'One' in Three Pentateuchal Targumim," *Sefarad* 45 (1985) 207-215.

_____, "Lamedh-Yodh Verbs in Palestinian Targumic Aramaic," *Studia Aramaica*, 43-52. M.J. Geller et al., eds. Oxford, 1995.

- M.A. Friedman, *Jewish Marriage in Palestine: A Cairo Geniza Study*, 1:48-87. Tel Aviv/New York 1980.

G. Khan, "Jewish Palestinian Aramaic Phonology," *Phonologies of Asia and Africa*, 1:103-113. A.S. Kaye, ed. Winona Lake, Indiana 1997

S.A. Kaufman, "Dating the Language of the Palestinian Targums and Their Use in the Study of First Century CE Texts," *The Aramaic Bible: Targums in Their Historical Context*, 118-141. D.R G. Beattie & M.J. McNamara, eds. Sheffield 1994.

E.Y. Kutscher, "Aramaic," *Encyclopaedia Judaica* 3:270-274. Jerusalem 1972.

_____, *Studies in Galilean Aramaic*. Translated by M. Sokoloff from the Hebrew -original and annotated with additional notes from the author's handcopy. Ramat Gan 1976.

J. Lund, "The Syntax of the Numeral 'One' as Noun Modifier in Jewish Palestinian Aramaic of the Amoraic Period," *Journal of the American Oriental Society* 106 (1986) 413-423.

_____, "The First Person Singular Past Tense of the Verb hwh in Jewish Palestinian Aramaic," *Maarav* 4 (1987) 191-199.

_____, "The Problem of Expressing 'Three Hundred' and the Like in the Language of Codex Neofiti 1," *Sefarad* 4 (1987) 149-157.

T. Muraoka, "A Study in Palestinian Jewish Aramaic," *Sefarad* 45 (1985) 3-21.

M. Schlesinger, *Das aramäische Verbum im jerusalemischen Talmud*. Berlin 1889.

M. Sokoloff, "The Current State of Research on Galilean Aramaic," *Journal of Near Eastern Studies* 37 (1978) 161-167.

_____, "Jewish Palestinian Aramaic," 610-619, in S. Weninger et al. (eds.), *The*

Semitic Languages: An International Handbook. Berlin/Boston 2011.

G. Svedlund, *The Aramaic Portions of the Pesiqta de Rab Kahana according to MS Marshall Or. 24; the Oldest Known Manuscript of the Pesiqta de Rab Kahana: with English translation, commentary and introduction. Uppsala 1974.*

A. Tal, "Ms. Neophyti 1: The Palestinian Targum to the Pentateuch, Observations on the Artistry of a Scribe," *Israel Oriental Studies* 4 (1974) 13-43.

_____, "The Dialects of Jewish Palestinian Aramaic and the Palestinian Targum of the Pentateuch," *Sefarad* 46 (1988) 441-448.

קונקורדנציות

מ' קוסובסקי, אוצר לשון תלמוד ירושלמי: קונקורדנציה לתלמוד ירושלמי. ירושלים תש"ם - תשס"ד.

E.G. Clarke et al., *Targum Pseudo-Jonathan of the Pentateuch: Text and Concordance. Hoboken, New Jersey 1984.*

S.A. Kaufman & M. Sokoloff, *A Key-Word-in-Context Concordance to Targum Neofiti: a Guide to the Complete Palestinian Aramaic Text of the Torah. Baltimore/London 1993.*

מהדורות טקסטים נבחרות

ל' גינצבורג, שרידי הירושלמי מן הגניזה אשר במצרים. ניו-יורק תרס"ט.

י' נוה, על פסיפס ואבן: הכתובות הארמיות והעבריות מבתי-הכנסת העתיקים. תל-אביב תשל"ח.

ל' סוודלונד, מבחר קטעים בארמית-הגלילית (ע"פ אבות טכסטים). ירושלים (אקדמון) תשכ"ז.

מ' סוקולוף, קטעי בראשית רבה מן הגניזה. ירושלים תשמ"ב.

תלמוד ירושלמי יוצא לאור על פי כתב יד סקליגר 3 (Or. 4720) שבספריית האוניברסיטה של לידן עם השלמות ותיקונים. מבוא מאת י' זוסמן. ירושלים תשס"א.

A. Díez-Macho, *Neophyti 1: Targum Palestinense MS de la Biblioteca Vaticana, 6 vols. Madrid/Barcelona 1968-1979.*

M.L. Klein, *The Fragment-Targums of the Pentateuch According to Their Extant Sources, 2 vols. Rome 1980.*

מאגר מידע

Comprehensive Aramaic Lexicon: cal1.cn.huc.ed

חומר לקריאה נוספת:

מאגר מידע

Comprehensive Aramaic Lexicon: cal1.cn.huc.ed

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %

הרצאה 0 %

השתתפות 0 %

הגשת עבודה 70 %

הגשת תרגילים 0 %

הגשת דו"חות 0 %

פרויקט מחקר 0 %

בחנים 0 %

אחר 30 %

מידע נוסף / הערות:

אין מידע נוסף